

de Caduc. tollend. textus in leg. Mandatum. Cod. Mandati. textus in leg. 2. Cod. de His qui veniam atar. impetr. textus in leg. 1. Cod. de Asserto. text. in leg. fin. §. Necessitatem. de Jur. enphyt. textus in auth. Ad hac. Cod. de Judic. Sed certè ista ratio & solutio non concludit: quia considero quòd ipsa facultas testandi & meliorandi potest per patrem vel ascendentem alteri committi, ut in leg. 3. infra his ll. Taur. ergo à fortiori deberet posse committi ipsa facultas assignandi & declarandi rem, in qua fiat solutio.

Item quæro, si talis res certa, in qua fuit assignata melioratio, sit evicta, an filius melioratus possit agere de evictione? vide in materia meliorationis & majoratus. Item quæro, si res assignata pro melioratione Tertii valeat plus vel minus quàm tertium, an debeat restitui, vel suppleri? de quo vide omninò quæ dixi in leg. 17. supra eod. 3. quæst. principali.

Item quæro, an filius vel filia, non extantibus descendentibus, possit tertiam partem, de qua potest disponere, relinquere uni ex ascendentibus in re certa? Et breviter & resolutivè teneo quòd sic: quia istæ successiones æquiparantur, & sunt correlativæ, & dispositum in una censetur dispositum in alia, nisi contrarium reperiat expressum, ut in Authent. de Hæredib. ab intest. venien. cap. Si igitur. collat. 9. & in Authent. Novissima. juncta Glossa, & communi opinione, Cod. de Inoffic. testam. & in Auth. Defuncto. Cod. Ad Tertilian. & tenet in præsentibus Cifuentes, & alii Glossatores. Sed advertendum, quòd hoc est indubitabile, & sine aliqua difficultate: quia illud Tertium non est Legitima parentum, nec successio debita, quia potest cuilibet extraneo relinquere; ergo nihil mirum, si ascendenti, vel collateraliter, vel penitus extraneo possit relinquere genericè in quota, vel specialiter in re certa: Tertium verò, & melioratio ejus respectu filiorum est Legitima filiorum; idè erat dubium, an possit relinquere uni ex filiis in re certa? quia videbatur deberi in omnibus bonis; aliàs ei, vel aliis videbatur fieri gravamen.

Sed quæstio, quæ potest esse dubia & necessaria, est, an filius vel filia descendens, habens ascendentes, possit illam tertiam partem, de qua disponere potest per leg. 6. supra eodem, relinquere cuilibet etiam extraneo in re certa? Et videtur quòd non, quia ascendentes debent habere Legitimam, & sic duas partes in om-

nibus rebus hæreditariis ipsius defuncti, sicut è contra: argumento textus in leg. Nam & si parentibus. ff. de Inofficio testam. juncta leg. Quoniam in prioribus. Cod. eod. tit. & fortè ista fuit intentio Cifuentes, & Glossatorum, licèt contrarium exemplum ponant. In qua indubitanter teneo, quòd non possit filius vel filia, vel descendens prædictam tertiam relinquere in re certa, quia esset gravamen ipsorum parentum: Item quia lege nostra, vel aliqua alia non cavetur; ergo nos dicere vel extendere non debemus: argumento textus in leg. Illam. Cod. de Collation. cum similib.

Item quæro, si res, in qua fuit facta prædicta assignatio meliorationis Tertii, alienetur, an videatur revocata melioratio, quando non fuit secuta traditio? Et magistraliter & resolutivè dico, quòd si facta fuit titulo lucrativo, censetur revocata, etiam si postea redemerit: textus est in leg. Rem legatam. ff. de Adim. legat. text. in leg. Cum servus. eod. titul. Si verò alienavit titulo oneroso, non revocatur: textus est in leg. Fideicommissa. §. Si rem. ff. de Legat. 3. text. in §. Si rem. Inst. de Legat. Quod tamen est verum & procedit quando fit ex necessitate, (quæ semper præsumitur); secus si ex voluntate, ut ibi disponitur: & idem disponit lex 40. titul. 9. 6. partit. & latius dixi in materia legatorum. Quòd tamen notabiliter intellige in isto casu, quando melioratio fuit assignata in aliqua re, vel rebus certis: secus verò si simpliciter & genericè esset facta in omnibus bonis; quia tunc, licèt non possit revocari, quia intervenit traditio, vel aliqua causa onerosa, ex quibus melioratio est irrevocabilis, ut in leg. 17. supra eod. tamen indistinctè videtur fieri revocatio in parte, & Tertio rei alienatæ; quia melioratio & valor ejus refertur ad tempus mortis, ut in ista leg. 19. & in leg. 23. infra eod. (b)

TEXT. XX.

Los hijos, ó nietos del Testador no pueden decir que quieren pagar en dinero, el valor del tercio, ni del quinto de mejoría, que el Testador oviere hecho á alguno de sus hijos, ó nietos, ò quando mejorar en el Quinto á otra persona alguna: sino que en las cosas que el Testador oviere señalado la dicha mejoría del Tercio, y Quinto; ó quando no le señalò, en la parte de la hacienda que el Testador dexare, sean obligados los herederos à

, se

(b) De ista quæstione vide Matienz. in leg. 10. titul. 6. lib. 5. Recop. gloss. 3. num. 6. Azaved. in leg. 3. tit. 6. lib. 5. num. 2. cum aliis, quos ipsi allegant.

, se lo dar: salvo si la hacienda del Testador fuere de tal qualidad, que no se pueda convenientemente dividir; que en este caso mandamos que puedan dar los herederos del Testador al dicho mejorado, ò mejorados el valor del dicho Tercio y Quinto en dinero.

Id est:

Fili, aut nepotes Testatoris non possunt allegare, aut dicere, quòd volunt numerata pecunia redimere valorem Tertii aut Quinti, quo Testator auxerit vel melioraverit quempiam ex liberis, aut nepotibus, aut cum quemvis alium auxerit vel melioraverit in Quinto: sed in eis rebus, in quibus Testator assignaverit prædictum augmentum vel meliorationem Tertii, aut Quinti; aut cum non assignaverit, in parte bonorum qua Testator reliquerit, hæredes teneantur ei tradere: nisi bona Testatoris fuerint ejus qualitatis, ut dividi commodè nequeant; nam in ejusmodi casu præcipimus, ut hæredes Testatoris possint pecunia prædicto aucto & meliorato, vel auctis & melioratis redimere prædictum Tertium aut Quintum.

COMMENTARIUM

In Legem XX.

SUMMARIUM.

- 1 Conclusiones textus, & Rationes.
- 2 In quo differat ille qui habet quotam hæreditatis, vel bonorum?
- 3 Melioratus an teneatur recipere æstimationem meliorationis?

Nota ex ista lege sequentes conclusiones. Prima, quòd filius vel filia, vel descendens melioratus in Tertio & Quinto bonorum, vel aliquo eorum, debet habere meliorationem in ipsis rebus hæreditariis; non verò tenetur recipere valorem & pretium ejus ab aliis co-hæredibus. Secunda conclusio, quòd extraneus, cui est relicta quintum bonorum, vel pars ejus, similiter debet habere in ipsis rebus hæreditariis, & non tenetur recipere æstimationem ejus ab hæredibus, sed in ipsa re, vel rebus assignatis, vel in omnibus rebus hæreditariis pro rata & quota. Tertia conclusio, quòd quando bona defuncti non possunt commodam divisionem recipere, alii hæredes possunt meliorationesolvere in pecunia numerata.

Et ratio hujus legis & ejus decisionis potest esse: quia sicut hæres universalis per additionem representat defunctum in totum, & succedit

Ant. Gomez ad Leg. Tauri.

universaliter in omnibus bonis, juribus, & actionibus, tam activè quàm passivè, & acquirit dominium eorum, ut in leg. Cum hæredes. ff. de Acquir. posses. ita eodem modo hæres in quota & parte hæreditatis, vel bonorum, efficitur hæres & dominus in ea, & in eum transeunt actiones pro illa parte: textus est in leg. Cum à matre. Cod. de Rei vindic. text. in leg. 1. per tot. Cod. de Hæreditar. action. text. in leg. 3. Cod. de Negot. gest. textus in leg. Si uxor. Cod. de Bon. autorit. judic. possid. textus in leg. Licet. Cod. Ad leg. Falud. text. in leg. Hæredes. ff. Famil. ercisc. text. in leg. Si testamento. §. 1. ff. de Fidejussorib. text. in leg. Servus communis. ff. de Stipulation. servor. text. in leg. In executione. §. Prima species. de Verbor. obligat. text. juncta Glossa singulari & ordinaria, in leg. 2. §. fin. ff. de Prætor. stipulat. quam ibi notat & commendat Bartol. & communiter DD. & reputat singulare Jason in leg. Julianus scribit. ff. de Verbor. obligat. Idem Jason in leg. Eum qui ita. §. Te & Titium. eod. tit. ex quibus inferitur, quòd si aliquis eorum efficitur non solvendo, non tenentur alii, nec onus & obligatio passiva ejus onerat alios, quia semel & ipso jure sunt liberati: ita singulariter Aretin. in leg. 2. §. Et harum. ff. de Verbor. obligat. 2. col.

In hoc tamen est differentia in quota hæreditatis, & bonorum: quòd melioratus, vel ille cui relinquitur quota hæreditatis, reputatur hæres, & in eum transeunt jura & actiones activæ & passivæ pro parte: melioratus verò, vel ille cui relinquitur quota bonorum, reputatur hæres, & efficitur dominus pro illa parte, & in eum transeunt jura & actiones activæ, sed non passivæ; quia priusquam solvatur sibi pars, deducitur æs alienum de cumulo hæreditatis, & sic non potest conveniri à creditoribus; & si fortè solveretur sibi pars sine deductione, teneretur pro ea, quia bona dicuntur deducto ære alieno, ut in leg. Subsignatum. §. Bona. ff. de Verbor. signific. textus est singularis in jure, qui istam distinctionem & resolutionem probat, in leg. Si quis servum. §. fin. cum leg. sequent. ff. de Legat. 2. quem ad hoc notat & commendat Bart. Alber. Imol. & communiter DD. & fortè non est alibi, secundum Paul. ibi. In effectu tamen nulla videtur esse differentia, sed tantum provenit ex voluntate defuncti, & significatione & rigore vocabuli, ut patet ex prædictis.

Item etiam ratio hujus legis, & decisionis ejus, in quantum vult quòd filius melioratus non tenetur recipere pretium vel æstimationem, est valde dubia: quia de jure communi ille, cui erat relicta pars hæreditatis, in-

P 2

dis-

distinctè debet habere partem in qualibet re hæreditaria: de illo verò cui erat relicta pars bonorum, erat diversitas inter Consultos, quia aliqui dicebant quòd debebatur æstimatione, alii verò dicebant quòd debebatur pars quotitativa in ipsis rebus & bonis defuncti, sed hæres habebat electionem, ut posset solvere in ipsis rebus pro parte, vel in una re, vel rebus certis, vel in pecunia & æstimatione: textus est formalis & expressus in leg. Non amplius. §. fin. cum leg. sequent. ff. de Legat. 1. secundum finalem opinionem, quam ibi approbat Pompon. Consultus, conditor illius legis: & ita tenet & commendat Bart. Alber. Bald. Paul. Imol. & communiter DD. Cujus ratio est, quia propter difficultatem præstationis aliud pro alio solvi potest. Quod erat verum & procedebat, quando res & bona defuncti recipiebant commodam divisionem: secus verò si non recipiebant talem divisionem; quia tunc præcisè tenebatur hæres solvere æstimationem, vel unam rem certam pro ea. Hodie tamen per nostram legem hoc est immutatum: quia quando bona recipiunt commodam divisionem, non possunt alii hæredes solvere meliorationem Tertii, nec Quinti factam filio, vel extraneo, in æstimatione, vel pecunia, nec in aliqua re, vel rebus certis; sed in ipsa re assignata per testatorem, vel in parte quotitativa cujuslibet rei hæreditariæ: si verò bona non recipiunt commodam divisionem, tunc possunt hæredes solvere meliorationem in æstimatione, vel pecunia. Sed advertendum, quòd nostra lex non decidit nec determinat, an isto casu compellantur alii hæredes solvere in æstimatione & pecunia? Et atento jure communi, videtur quòd sic. Sed crederem contrarium; cum in voluntate hæredum ponat ista lex, non in necessitate: & cum corrigat in alio jus commune; ergo in hoc: Sed teneatur recipere in parte quotitativa, & fiat divisio secundum jus commune, juxta formam & dispositionem textus in leg. Ad officium. Cod. commun. divid. & in §. Eadem. Instit. de Offic. judic. & in leg. fin. tit. 15. 6. part. Prædicta autem intellige in melioratione Tertii & Quinti, vel prælegato: secus autem est in Legitima filii debita; quia illa debet solvi de rebus hæreditatis: textus est in leg. Scimus. vers. Repletionem. Cod. de Inoffic. testam. & ibi communiter DD. & tenet Bald. Paul. & Imol. in dict. leg. Non amplius. §. fin. ff. de Legat. 1.

TEXT. XXI.

Mandamos que el hijo, ó otro qualquier descendiente legitimo mejorado

en Tercio, ó Quinto de los bienes de su padre, ó madre, ó abuelos, que puedan (si quisieren) repudiar la herencia de su padre y madre, ó abuelos, y aceptar la dicha mejoría: con tanto que sean primero pagadas las deudas del defunto, y sacadas por rata de la dicha mejoría las que al tiempo de la partida parescieren; y por las otras que despues parescieren, sean obligados los tales mejorados á las pagar por rata de la dicha mejoría, como si fuessen herederos en la dicha mejoría de Tercio, y Quinto. Lo qual mandamos que se entienda, ora la dicha mejoría sea en cosa cierta, ó en cierta parte de sus bienes.

Id est:

Præcipimus, ut filius, aut quicumque alius descendens legitimus, auctus vel melioratus in Tertio aut Quinto in bonis paternis, aut maternis, aut avorum, possit, si velit, renuntiare hæreditati paterna aut materna, aut avita, & prædictum augmentum vel meliorationem acceptare, modò debita prius defuncti solvantur ex prædicto augmento, ad ratam subducta, que tempore divisionis apparuerint; & pro reliquis que apparuerint postea, prædicti aucti vel meliorati obligentur ad ea solvenda provata ex prædicto augmento, proinde ac si in eodem augmento essent hæredes ex Tertio & Quinto: Quod præcipimus intelligi, sive prædictum augmentum fuerit in re certa (assignatum), sive in certa bonorum parte.

COMMENTARIUM

In Legem XXI.

SUMMARIUM.

I Filius melioratus an possit acceptare prælegatum, & repudiare hæreditatem?

Nota ex ista lege, quòd filius institutus cum aliis, vel ab intestato succedens melioratus in Tertio, vel Quinto bonorum, vel utroque, potest acceptare meliorationem & prælegatum, & repudiare hæreditatem. Quod tamen intellige & declara isto modo: quòd tali casu, si hæreditatem adit, partem habebit ex sua persona jure hæreditario, cum à seipso non possit legari; partem à cohærede jure prælegati: si verò hæreditatem repudiat, totum consequitur à cohærede jure prælegati: & de jure communi idem probat & disponit textus in leg. Qui filiabus. §. fin. cum leg. sequent. ff. de Legat. 1. Cujus verba sunt:

In Legem XXI. Tauri.

Si uni ex hæredibus fuerit legatum, hoc debere ex officio judicis familia heriscunda, manifestum est: sed & si abstinerit se ab hæreditate, consequi eum hoc legatum posse constat. Et statim dicit lex sequens: Et quidem totum legatum petere potest, quamvis à semetipso inutiliter ei legatum fuisset. Et ibi Bart. Alber. Bald. Angel. Aret. Joan. de Imol. Alex. Lanfran. Socin. Jason & communiter DD. & declarat magistraliter, & melius quàm alibi, Paul. de Castr. text. in leg. Legatum est. §. 1. eod. tit. text. in leg. Planè. 34. §. Si duobus. eod. tit. text. in leg. Titia. §. Lucius. ff. de Legat. 2. text. in leg. Miles. §. fin. eod. tit. text. in leg. fin. §. Quatuor. eod. tit. text. in leg. Ex facto. vers. Ita igitur. ff. de Hæred. instit. text. in leg. Si ita legatum. ff. Famil. erisc. text. in leg. Inter cohæredes. eod. tit. text. in leg. Si qua. Cod. eod. tit. & utrobique communiter DD. Idem etiam probat & disponit lex 2. in fin. tit. 9. 6. partis.

TEXT. XXII.

Si el padre, ó la madre, ó alguno de los ascendientes prometió por contrato entre vivos de no mejorar á alguno de sus hijos descendientes, y passò sobre ello escritura publica: en tal caso no pueda hacer la dicha mejoría de Tercio, ni de Quinto; y si la hiciera, que no vala. Y assimismo mandamos, que si prometió el padre, ó la madre, ó algunos ascendientes de mejorar alguno de sus hijos, ó descendientes en el dicho Tercio y Quinto por via de casamiento, ó por otra cosa onerosa alguna: que en tal caso sean obligados á lo cumplir, y hacer; y si no lo hicieren, que, passados los dias de su vida, la dicha mejoría, ó mejorías de Tercio, y Quinto, sean habidas por hechas.

Id est:

Si pater, aut mater, aut aliquis ex ascendentibus per contractum inter vivos fuerit pollicitus non augere quempiam ex filiis suis (aut) descendentibus per scriptum publicum: in ejusmodi casu non possit facere prædictum augmentum ex Tertio, aut Quinto; & si fecerit, sit invalidum. Et eodem modo præcipimus, ut si pater, aut mater, aut quispiam ex ascendentibus promisit augere aliquem ex liberis aut descendentibus in prædicto Tertio aut Quinto per conjugium, aut per aliam quamvis causam

onerosam; in tali casu teneantur illud præstare & implere: quod nisi fecerint, post eorum mortem prædictum augmentum sive augmenta ex Tertio & Quinto habeantur pro factis.

COMMENTARIUM

In Legem XXII.

SUMMARIUM.

- 1 An, & quando valeat pactum de non succedendo?
- 2 Qui effectus resultent ex jure, & spe succedendi, etiam in vita patris?
- 3 An ascendentes possint renuntiare hæreditati filiorum?
- 4 Si filius recipit Legitimam à patre, an possit renuntiare hæreditati?
- 5 An filius possit præteriri, vel exhæredari de voluntate & consensu ejus?
- 6 Si interveniat juramentum in isto pacto, an valeat?
- 7 Si filius vel filia recipiat aliquod præmium in præmium renuntiationis, an valeat?
- 8 An pactum de non succedendo operetur ut filius excludatur, tam ex testamento, quàm ab intestato?
- 9 An ille qui renuntiavit hæreditati, possit succedere contra testamentum?
- 10 An renuntiatione facta à filio, si decedat relicta filiis, talis renuntiatio eis noceat?
- 11 An ille, qui renuntiavit cum juramento, admittatur, si tempore mortis patris non sunt alii filii?
- 12 An filius qui renuntiavit tempore quo non erant alii filii, nec sunt tempore mortis patris, succedat?
- 13 Si filius renuntiavit hæreditati patris, & ista hæreditas perveniat ad alium, an possit eis succedere?
- 14 An homicida possit succedere hæredibus occisi?
- 15 An ista renuntiatio valeat, quando renuntiat successioni futura alicujus defuncti?
- 16 An possit quis renuntiare substitutioni pupillari?
- 17 An, & quando valet pactum de succedendo?
- 18 An istud pactum de succedendo valeat inter milites?
- 19 An, & quando valeat pactum de futura successione?
- 20 An pactum de succedendo sit à jure reprobatum?
- 21 Quomodo procedat ista lex 22. in utraque sui parte?